

Nr 7.

Ankom till riksdagens kansli den 12 maj 1938 kl. 2 e. m.

*Andra kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande, nr 7,
i anledning av väckt motion, II: 40, angående yrkes-
undervisning och fortbildning för skogsbygdernas
ungdom.*

I en inom andra kammaren väckt och till dess första tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 40, har herr *Viklund m. fl.* hemställt, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte låta utreda frågan om yrkesundervisning och fortbildning för skogsbygdernas ungdom. *Motionen.*

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet har i vederbörlig ordning begärt och erhållit yttranden över *Yttranden.* förevarande motion från skolöverstyrelsen och statens arbetslöshetskommission.

Skolöverstyrelsens yttrande är såsom bilaga fogat till första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande, nr 4, i anledning av den inom första kammaren väckta motionen, nr 38, om utredning angående yrkesundervisning och fortbildning för skogsbygdernas ungdom, vilken motion är likalydande med föreliggande motion, nr 40. Utskottet hänvisar i fråga om skolöverstyrelsens yttrande till nämnda första-kammar-utskotts utlåtande, nr 4.

Arbetslöshetskommissionens yttrande är såsom bilaga fogat vid utskottets här föreliggande utlåtande. Vidare hava såsom bilagor vid detta utlåtande fogats de yttranden av *länsstyrelserna i Östersund, Umeå och Luleå*, vilka i ärendet avgivits till nämnda första-kammar-utskott med anledning av ovan nämnda motion, nr 38.

Föreliggande motion åsyftar en utredning av frågan om yrkesundervisning och fortbildning för skogsbygdernas ungdom. Av motionens motivering framgår, att motionärerna tänkt sig en sådan utbildning efter tre olika linjer. Dels avses en speciell yrkesundervisning inom skogshanteringens område, dels föreslås en sådan yrkesundervisning, som kunde göra skogsbygdernas ungdom skickad att finna sin utkomst inom andra yrkesgrenar, då skogsbruket icke är i stånd att ge försörjning, dels slutligen yrkas på en vidgad allmän medborgarundervisning, som skulle göra ifrågavarande ungdom bättre rustad för samhällslivets mångfaldiga uppgifter och problem. *Utskottet.*

Inledningsvis vill utskottet framhålla, att utskottet livligt behjärtar motionens allmänna syftning. Utskottet finner angeläget, att sådana ågärder vidtagas, som åt en befolkningsgrupp, vilken lever och arbetar under stränga och knappa villkor, kunna skänka vidgade möjligheter att nå fram till en ljusare och tryggare tillvaro.

Vad först gäller yrkesundervisningen inom skogshanteringens område föreställer sig utskottet, att det i regel är så, att skogsarbetarnas barn tidigt börja deltaga i skogsarbetet och på så sätt förvärva den yrkesskicklighet, som är erforderlig. Utskottet ifrågasätter, huruvida några kurser skulle kunna ge något väsentligt mer i fråga om den praktiska utbildningen men håller samtidigt före, att det vore värdefullt, om kurser i yrkeshygien, skogskultur och dylikt kunde anordnas.

Utskottet känner livlig sympati för motionärernas andra linje: att ge skogsbrukets ungdom möjlighet till yrkesutbildning inom andra yrkesgrenar än skogsbruket. Det synes som om det på många ställen i Norrland skulle finnas god plats för hantverk och småindustrier, och det synes vara klokt att bereda en del av den skogsbygdens ungdom, som ej kan finna anställning i skogsbruket, möjlighet att få ägna sig åt sådant hantverk och sådana småindustrier, som med fördel böra kunna startas i Nordsverige. Det synes vidare lämpligt att ge andra av dessa skogsbygdens unga sådan yrkesutbildning, som gör det lättare för dem att å annan ort finna arbetsanställning.

Utskottet finner det ock önskvärt med en vidgad allmän medborgarundervisning och vill här bland annat peka på en framkomlig väg: att åt obemedlad ungdom ge rikligare stipendier för genomgående av kurser å folkhögskolor och lantmannaskolor. Utskottet vill emellertid i detta sammanhang erinra om, att ungdomen även i andra glest befolkade och i kommunikationshänseende sämre lottade trakter behöver få ökat stöd från det allmännas sida dels för att kunna förvärva sig en så god medborgerlig bildning som möjligt, dels för att få en utbildning i något yrke, som gjorde det lättare för den att i hemorten eller annorstädes erhålla arbetsanställning.

Utskottet vill slutligen framhålla önskvärdheten av att, därest en utredning i motionens syfte skulle komma till stånd, denna icke isoleras från sådant utredningsarbete inom ifrågavarande eller närgränsande områden, som redan igångsatts, utan göres till ett led i detta.

På grund av vad ovan anförts får utskottet hemställa,

att andra kammaren måtte för sin del besluta, att riksdagen skall i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte låta utreda frågan om yrkesundervisning och fortbildning för skogsbygdernas ungdom.

Stockholm den 6 maj 1938.

På utskottets vägnar:

CARL HOPPE.

Närvarande vid ärendets slutbehandling i utskottet: herrar *Hoppe, Kyling, Persson* i Vinberg, *Tornegård**, *Gustafsson* i Bogla, *Karlsson* i Granebo, *Larsson* i Östersund, *Bäckström, Spångberg* och *Fredberg*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

STATENS ARBETSLÖSHETSKOMMISSION

Till Riksdagens andra kammares första tillfälliga utskott.

Statens arbetslöshetskommission får härmed till åttlydnad av Kungl. Maj:ts beslut den 3 mars 1938 avgiva av utskottet önskat yttrande i anledning av en inom andra kammaren av herr Viklund m. fl. väckt och till utskottet hänvisad motion, nr 40, angående yrkesundervisning och fortbildning för skogsbygdernas ungdom.

Motionen tar sikte på utbildningsbehovet ej blott för den ungdom, som skall söka sin framtida utkomst inom skogsbruket utan även för dem som måste övergå till andra verksamhetsgrenar. Kommissionen har, vad det gäller skogsbygdernas ungdom, i sin verksamhet huvudsakligen haft beröring med det första av dessa utbildningsbehov och anser sig därför böra begränsa sitt yttrande till denna del av motionen.

Den yrkesutbildade arbetskraftens större möjligheter att göra sig gällande i konkurrensen om arbetstillfällena beaktades på ett tidigt stadium av kommissionen. Redan under vintern 1933—34 anordnade kommissionen sålunda i samarbete med Gävleborgs läns Hushållningssällskap trenne skogsvårdskurser i form av arbetsläger. Dessa kurser, som pågingo vardera omkring 3 månader, besöktes av sammanlagt 65 elever. Undervisning lämnades i avverkning, dikning, kolning och vägbyggnad. Halva tiden ägnades åt praktiskt arbete utomhus och återstoden åt praktiskt inomhusarbete samt teoretisk undervisning.

Denna utbildningsform visade sig emellertid ej i tillräckligt hög grad ägnad att möjliggöra för eleverna att efter kursens slut erhålla skogsarbete i öppna marknaden, vilket med tanke på utbildningens syfte måste vara av vikt. Fr. o. m. vintern 1934—35 övergick kommissionen därför till att anordna s. k. skogshuggarskolor i form av ungdomsreservarbeten. Kurs-tiden vid dessa skolor omfattar i regel två månader, varvid praktisk utbildning i verktygsvård, aptering m. m. lämnas i samband med arbetet. Eleverna erhålla kost och logi samt under första veckorna en mindre dagpenning. Så snart de förvärvat tillräcklig färdighet, i regel efter 14 dagar, få de övergå till ackordsarbete.

Under de fyra senaste vintrarna ha skogshuggarskolor av denna typ varit anordnade till ett antal av 7 stycken inom Norrbottens, Västerbottens och Örebro län. Elevantalet har varit sammanlagt omkring 900. Det övervägande flertalet av dessa ungdomar ha omedelbart efter avslutad utbildning och i många fall dessförinnan erhållit anställning i öppna marknaden.

Den omfattning, i vilken kommissionen bedriver verksamhet av denna art, sammanhänger givetvis helt med arbetslöshetens utveckling. Därtill kommer att kommissionen såsom elever kan antaga endast sådana ungdom-

mar, vilka hos vederbörande arbetslöshetskommitté ansökt om och vid behovsprövning befunnits vara i behov av arbetslöshetshjälp.

Då behovet av yrkesutbildning för skogsbygdens ungdom främst sammanhänger med andra förhållanden än krisarbetslöshet och därav föranlett hjälpbehov, finner kommissionen det i motionen framställda förslaget om utredning i frågan vara i hög grad beaktansvärt.

I detta ärendes slutliga handläggning hava, förutom undertecknad Huss, ordförande, deltagit ledamöterna Valsinger, Hagman, Bergman, Carell, Falk och Brodén.

Stockholm den 18 mars 1938.

På Statens Arbetslöshetskommissions vägnar:

GUNNAR HUSS.

Birger Arvas

LÄNSSTYRELSEN I JÄMTLANDS LÄN

Landskansliet

Till Riksdagens första kammars första tillfälliga utskott,

Riksdagshuset, Stockholm.

Sedan Länsstyrelsen genom nådig remissresolution den 11 innevarande februari anbefallts att till riksdagens första kammars första tillfälliga utskott avgiva yttrande över en i första kammaren väckt motion, nr 38, om utredning angående yrkesundervisning och fortbildning för skogsbygdernas ungdom, får Länsstyrelsen härmed överlämna i ärendet infordrade yttranden från länets hushållningssällskaps förvaltningsutskott samt skogsvårdsstyrelsen i länet.

Såsom eget yttrande får Länsstyrelsen åberopa vad förvaltningsutskottet i sitt yttrande anför.

Östersund i landskansliet den 28 februari 1938.

På länsstyrelsens vägnar:

Erland Montell.

Gunnar Schander.

Till Länsstyrelsen i Jämtlands län.

Anmodad avgiva yttrande över motion nr 38 i första kammaren av herr Sten om utredning ang. yrkesundervisning och fortbildning för skogsbygdernas ungdom får Hushållningssällskapets förvaltningsutskott vördsamt anföra följande:

Behovet av en planmässig yrkesutbildning för den ungdom, som för framtiden tänker ägna sig åt skogshushållningen är givetvis mycket stor. Varje yrke kräver ju för att ernå ett gott resultat, att vederbörande yrkes-

utövare har en god utbildning i fråga om yrkesutövningen. Inom Jämtlands län har även frågan om undervisning i skogshushållning ständigt utökats och förbättrats vid undervisningsanstalterna för mera vuxen ungdom. Vid länets folkhögskola erhålla eleverna undervisning under cirka 70 timmar, varvid bl. a. behandlas skogens betydelse för Sverige, dess invandringshistoria samt förutsättningar för skogsbruket. Vidare undervisas i marklära, skogsträdens biologi, växtsamhällen och beståndslära, skogsodling, beståndsvård, skogsbruksrätt och avverkningsmetoder, hyggesvård, skogsbeskattning, skogsdikning och skogslagstiftning. Vidare bruka exkursioner anordnas, praktiska övningar bedrivs under en veckas tid å skogsvårdsstyrelsens egendom Halåsen i Ås. Dessa övningar omfatta röjning, gallring, hyggesrensning, avverkning och virkesaptering.

Vid länets lantmannaskola vid Torsta har kursen för att giva utrymme åt en mera fullständig undervisning i skogshushållning utökats med $\frac{1}{2}$ månad. Undervisningen i skogshushållning därstädes omfattar drygt 200 läraretimmar och över 100 elevtimmar.

Den teoretiska undervisningen vid båda dessa skolor bedrivs av länsjägmästare Einar Magni, och de praktiska arbetena och utflykterna för skogsstudier hava letts av kanslisten Axel Grafström.

Härav torde framgå, att respektive skolstyrelser ha, med kännedom om skogshanteringens mycket dominerande plats bland länets förvärvskällor, sökt skaffa länets ungdom en vidgad undervisning i skogshushållning. Givet är att än mera utökad och planmässigt anordnad yrkesutbildning är synnerligen önskvärd.

Hushållningssällskapet har även sökt främja möjligheterna för särskilt mindre bemedlade och obemedlade elever från länets fjälltrakter att genomgå de undervisningsanstalter, som finnas inom länet, genom att anslå medel för utökning av de stipendier, som eljest kunna erhållas av statsmedel. En ökad anslutning till skolorna vinnes säkrast genom att ordna så att tillräckliga stipendiemedel finnas till förfogande, ty även en bildningssökande ungdom kan icke särskilt i goda tider lämna de då befintliga förvärvsmöjligheterna för att under vintertiden genomgå en dylik skola.

Redan den utredning, som föreligger angående den fasta lantbruksundervisningens anordnande, skulle genomförd än ytterligare främja de syften, som motionären gjort sig till tolk för. Det synes förvaltningsutskottet sålunda i första hand vara lämpligt, att invänta resultatet utav den redan verkställda utredningen, innan ytterligare ny utredning ingångsättes.

Östersund den 21 februari 1938.

För Jämtlands Läns Hushållningssällskaps Förvaltningsutskott:

M. MUNCK af ROSENSCHÖLD.

P. S. Hedlund.

LÄNSSTYRELSEN I VÄSTERBOTTENS LÄN

Landskontoret

Till riksdagens första kammarens första tillfälliga utskott.

Genom nådig remiss den 11 februari 1938 har Kungl. Maj:t anbefallt länsstyrelsen att till Eder avgiva yttrande över en av herr Sten i första kammaren väckt motion, nr 38, om utredning angående yrkesundervisning och fortbildning för skogsbygdernas ungdom.

Till åttlydnad härav får länsstyrelsen anföra följande.

Motionären uttalar, att skogsbygdernas ungdom i en beklagligt ringa omfattning blivit delaktig av de betydelsefulla samhällseliga åtgärder, som vidtagits i syfte att bereda landets ungdom bättre och mera mångsidiga utbildningsmöjligheter. Länsstyrelsen delar till fullo denna mening. Visserligen är i denna del av landet utvecklingen synnerligen stark, men dock är ingen del av landet så förbisedd ifråga om statliga utbildningsanstalter som Västerbottens län. De åtgärder, som från statens sida vidtagas, avse oftast tillgodoseende av de delar av landet, som redan förut äro väl gynnade och som äga goda ekonomiska resurser. De nordligaste landsdelarnas ungdom är i allmänhet hänvisad att för sin utbildning söka inträde vid skolor i andra landsänder, som elevplatser kunna uppbringas. Då stora extra kostnader äro förbundna med fortsatt utbildning på denna väg, ligger även häri ett hinder. I en utsträckning, som ej kan anses rimlig, är ungdomen och särskilt skogs- och fjällbygdens ungdom förden-skull hänvisad allenast till folkskoleutbildningen. Och dock finnas bland denna ungdom ofantligt många, som skulle i alldeles särskild grad lämpa sig för ytterligare utbildning, om sådan stode till buds.

Bristen på praktisk utbildning kan också ofta skönjas. Starkt framträdande är bristen på yrkeskunskap ifråga om husbyggnadsarbeten av olika slag, särskilt i lappmarken. Ehuru den uppfattningen ej sällan kommit till synes, att vilken arbetare som helst bör kunna försörja sig på skogsarbete, en uppfattning, som kan förklaras allenast av bristande kunskap på området, skulle det säkerligen vara värdefullt ej blott för skogsarbetarna utan än mera för skogsägarna och för det allmänna, om även skogsarbetarna kunde beredas någon yrkesutbildning.

Såsom motionären framhållit finns skogsarbete ej alltid att tillgå. Skogsarbetarna kunna i regel icke försörja sig på skogsarbete under hela året. De måste skaffa sig även annan utkomst, om sådan kan uppbringas. Vanligen är det därvid främst fråga om vägarbeten. De unga skogsarbetarna skulle emellertid ha mycket stort gagn av en utbildning i träslöjd, metallslöjd, byggnadsarbeten och dylikt. Den vanligen förekommande trängseln om arbeten i skogar och vid vägbyggnader skulle till fördel, ej minst för arbetarna, minskas, om en del av den manliga ungdomen erhöile yrkesutbildning och annan undervisning, varigenom möjligheterna till försörjning skulle betydligt vidgas.

Länsstyrelsen anser sig böra i detta sammanhang framhålla att Västerbottens lappmark under de senaste tjugu åren ökat sin folkmängd från 41 691 till 55 484 eller med 33 procent och att åkerarealen under de senaste aderton åren ökats från 9 875 hektar till 18 700 eller med nittio procent.

Denna synnerligen utvecklingsrika landsdel kommer inom den närmaste tiden att erhålla sina första praktiska skolor: en lantmanna- och lantushållsskola, som anläggas av hushållningssällskapet med stöd av staten, landstinget och Vilhelmina kommun, samt en jordbruksgård för manlig och kvinnlig ungdom, som lämnat arbetsstugorna efter avslutad skolgång, vilken praktiska skola anläggas av stiftelsen Västerbottens läns arbetsstugor med stöd av lotterimedel. Skogsskötsel och trädgårdsskötsel bli ämnen, som komma att ägnas särskild uppmärksamhet vid nämnda skolor. Det är emellertid ett jämförelsevis ringa antal ungdomar, som där kan få sin utbildning.

Härutöver skulle förutom yrkesskolor för manlig och kvinnlig ungdom erfordras även kurser på olika områden. I Byske finnes en yrkesskola, men denna tillgodoser endast socknens behov. Statens arbetslöshetskommission har sedan någon tid yrkesskola i Vännäs, men som elever från länet ha antagits endast arbetslöshetsanmälda ungdomar, vilka varit jämförelsevis få. En sådan begränsning är av olika skäl icke lämplig. Önskvärt är, att landstinget övertog denna skola. Hushållningssällskapet har under en följd av år upprätthållit en ambulerande skola i träslöjd med sju månaders kurs. Denna har varit till stor nytta, men den förslår icke långt. Hushållningssällskapet anordnar därjämte kurser av olika slag, såsom lantmannakurser, husmoderskurser, vävkurser, konserveringskurser, kurser i tillvaratagande av slakt, trädgårdskurser o. s. v. Sällskapets begränsade resurser utesluter emellertid anordnande av kurser i den utsträckning, som är erforderlig. Även av Röda Korset, folkbildningsförbundet och andra anordnas kurser.

En utvidgad kursverksamhet på olika områden, helst i förening med stipendier för eleverna, skulle vara av stor betydelse icke minst för dem, som redan kommit till mogen ålder men aldrig fått tillfälle åtnjuta nämnvärd utbildning. Intresset för kursverksamheten är inom dessa kretsar i oavbrutet stigande. Kurser skulle vara behövlige exempelvis i kolning och tjärbränning.

För yrkesskolorna erfordras inga stora och dyrbara lokaler. En god undervisning torde i dessa trakter kunna beredas på ett enkelt och billigt sätt och utan anordnande av den stora apparat, som gärna igångsättes, när staten skall uträtta något. Länsstyrelsen ifrågasätter om ej ett mycket gott resultat skulle kunna vinnas, om det anförtröddes åt hushållningssällskapet att anordna och bedriva åtminstone de kurser, som äro behövlige. Men staten måste nog betala hela kostnaden; åtminstone ifråga om detta läns hushållningssällskap finnes ej möjlighet att för närvarande öka dess redan nu stora utgifter för undervisningsändamål.

Även andra undervisningsmöjligheter äro erforderlige. Länet äger blott en folkhögskola. Ännu en sådan, förlagd till lappmarken, är ett önskemål, som snart måste tillgodoses.

Då de båda nordligaste länen ha högre födelsetal än andra landsdelar följer härav, att i denna del av landet ungdomen är synnerligen talrik. Det torde knappast behöva framhållas, att det är en angelägenhet av mycket stor vikt, att staten sörjer för denna ungdoms fortsatta utbildning. Den minst lämplige utvägen är att låta åtgärder i sådant syfte anstå, till dess arbetslösheten framtvingar dem.

Motionärens förslag, att frågan om yrkesundervisning och fortbildning för skogsbygdernas ungdom måtte utredas, vill länsstyrelsen livligt för-

orda och därtill understryka, att behovet av åtgärder i sådan riktning är så trängande, att en utredning bör bedrivas med all möjlig skyndsamhet. Umeå i landskontoret den 8 mars 1938.

G. ROSÉN.

David Wilén.

KUNGL. MAJ:TS BEFALLNINGSHAVANDE I NORRBOTTENS LÄN

Landskansliet

Till Riksdagens första kammarens första tillfälliga utskott.

Genom nådig remiss den 11 februari 1938 har länsstyrelsen anbefallts att till Riksdagens första kammarens första tillfälliga utskott inkomma med yttrande över en i kammaren väckt motion nr 38 om utredning angående yrkesundervisning och fortbildning för skogsbygdens ungdom.

I anledning härav får länsstyrelsen överlämna från Norrbottens läns arbetsförmedlingsanstalt infordrat yttrande samt för egen del anföra följande.

I motionen framhålles att skogsbygdens ungdom saknar möjlighet till yrkesutbildning och att behov förefinnes av planmässig undervisning dels för att göra skogsarbetarna bättre skickade att utföra sitt arbete och dels för att möjliggöra för därtill lämpade att vinna mera kvalificerad anställning inom facket. Den av motionären åsyftade yrkesutbildningen skulle därjämte avse att meddela kunskap och färdighet i andra yrkesgrenar för att möjliggöra för dem, som på grund av ändrade konjunkturer icke kunna beredas arbete inom skogsbruket, att övergå till annan sysselsättning.

Den utbildning inom detta skogshanteringsområde, som för närvarande står till buds, torde i huvudsak inskränka sig till den upplysningsverksamhet, som bedrivs av skogsvårdsstyrelserna vid lantmannaskolor och genom särskilda kurser. Denna verksamhet åsyftar naturligen i första hand skogsägare eller blivande skogsägare och torde, såsom i motionen anmärkts, endast i ringa omfattning nå arbetarna inom skogsbruksnäringen.

Inom detta län har statens arbetslöshetskommission under de senaste åren anordnat praktiska utbildningskurser, s. k. timmerhuggarkurser, varvid arbetslösa bibringats nödig färdighet för att kunna användas i skogsarbete. Denna undervisning synes ej heller vara avsedd för ifrågavarande befolkningsgrupp.

På grund av den rationalisering som skogshanteringen på senare tid undergått ställes nu större krav på skogsarbetarens yrkeskunnighet. Det är givet att utbildning i syfte att höja densamma måste anses hava fog för sig.

I motionen ifrågasättes vidare att denna yrkesundervisning borde förenas med fortbildning genom allmän medborgarundervisning. Då den vanliga folkhögskoleundervisningen står öppen även för skogsbygdens ungdom, torde det ej finnas anledning att inrätta särskild sådan undervisning för denna grupp av samhällsmedborgare.

Luleå i landskansliet den 10 mars 1938.

På Länsstyrelsens vägnar:

R. Sundberg.

A. Holm.